

Vejledning til forskere der søger om godkendelse af deres forskningsprojekt ved Det Humanistiske Fakultets Forskningsetiske Komité

Det følgende er en vejledende angivelse af krav som forskningsprojekter skal kunne leve op til for at modtage godkendelse fra fakultetets Forskningsetiske Komité, der fungerer som Institutional Review Board (IRB). Ansøgere opfordres til i ansøgningen til udvalget at beskrive det påtænkte forskningsprojekt nærmere, samt redegøre for, på hvilken måde deres projekt lever op til nedenstående krav. Kravene er vejledende i den forstand, at det er udvalgets afgørelse, om et projekt kan modtage godkendelse eller ej. Udvalget anlægger under alle omstændigheder en helhedsbetragtning af et forskningsprojekt, og kan i sin behandling derfor også inddrage andre forhold end de her nævnte.

1. Informeret samtykke

Informanternes deltagelse i forskning (f.eks. via interviews, fokusgrupper, deltagerobservation mv.) sker som udgangspunkt på baggrund af informanternes informerede samtykke. Der findes en række internationalt gældende regler om hvad informeret samtykke er. Det Humanistiske Fakultets Forskningsetiske Komité lægger vægt på, at information til deltagere i forskningsprojektet omfatter information om:

- undersøgelsens overordnede formål, dvs. hvilke spørgsmål man søger at belyse, hvilke konkrete fremgangsmåder man bruger (interviews, deltagerobservation, videooptagelse, mv.);
- hvilket produkt, der kommer ud af det (ph.d.-afhandling, videnskabelig artikel, rapport til myndigheder, udstilling mv.);
- mulige risici og ulemper ved at deltage, jvf pkt 2 nedenfor;
- eventuelle fordele ved at deltage;

- mulighederne for, at man bliver citeret eller omtalt i anonymiseret eller ikke-anonymiseret form i det færdige produkt (der behøver ikke at være en sådan mulighed, men deltagerne bør være informeret om mulighederne), jvf. pkt 5 nedenfor;
- mulighederne for at træde ud af undersøgelsen og på hvilket tidspunkt dette kan ske;
- mulighederne for at se og eventuelt kommentere transskriptioner eller det færdige produkt (der behøver ikke at være sådanne muligheder, men deltagere bør informeres om processen).

Informationen skal udformes på en måde, som gør den forståelig for modtageren. Som hovedregel bør forskeren levere information på skrift, men den kan også leveres mundtligt, hvis omstændighederne tilsiger det.

Det afgivne samtykke kan være skriftligt eller mundtligt. Den ansvarlige forsker bør kunne dokumentere, at informationen er leveret, og at der er afgivet et samtykke, enten ved skriftligt samtykke, eller f.eks. ved at informationsproces og samtykke optages.

Der kan forekomme undtagelser fra det normale vedrørende samtlige punkter ovenfor. Særligt gælder, at i situationer, hvor en forsker observerer grupper af individer i nærmere bestemte kontekster, kan informationen ovenfor rettes til gruppen som helhed. Samtykket til at deltage i projektet kan her bestå i, at medlemmerne af gruppen accepterer forskerens tilstedeværelse, og der kræves derfor ikke individuelt informeret samtykke.

Observationer i det offentlige rum kræver som udgangspunkt ikke informeret samtykke. Det samme kan gælde observationer på netmedier og internetfora, for så vidt at de er at ligestille med offentlige rum.

Hvis en ansøger mener, at et forskningsprojekt ikke kræver individuelt informeret samtykke fra deltagerne, skal han eller hun i sin ansøgning til komitéen redegøre herfor.

2. Risici

Undersøgelsen og dens resultater må ikke påføre deltagere skade eller signifikante risici for skade. Det gælder den måde respondenter rekrutteres på, selve undersøgelsen, og det produkt, der fremstilles. Det gælder også den eventuelle emotionelle belastning som rekruttering, undersøgelsen, selve undersøgelsen eller den efterfølgende offentliggørelse af resultaterne kan medføre. Og det omfatter risikoen for, at en persons eller gruppes offentlige omdømme lider *uretmæssig* skade som følge af offentliggørelsen af undersøgelsens resultater.

3. Fornuftigt formål

En undersøgelse bør have et akademisk set fornuftigt formål, dvs. den skal have potentialet til at producere ny, relevant viden.

4. Sikker opbevaring af data

Data, der indsamles i projektet skal opbevares sikkert, dvs. således at uvedkommende ikke kan få adgang til det, og således, at risikoen for, at det går tabt, er minimal. Opbevaring af data skal ske på en måde, så data er tilgængelige for andre forskere til brug for tilsvarende forskningsformål, og således at data kan eftergås, hvis der opstår tvivl om forskningens resultater eller integritet. Data skal opbevares i mindst 5 år (jvf. Danish Code of Conduct for Research Integrity). Ved data forstås her alle former for indsamlet materiale, dvs. ikke bare lyd- eller videoptagelser, men også trykt materiale, genstande eller andre signifikante objekter som har betydning for undersøgelsens formål. Det Humanistiske Fakultet arbejder i øjeblikket på at etablere hensigtsmæssige rutiner for sikker opbevaring. Man bør derfor forhøre sig på sit institut om, hvad situationen er.

5. Anonymiseret offentliggørelse

Det afhænger overordnet set af undersøgelsens formål om deltagerne bør anonymiseres (men der skal under alle omstændigheder foreligge informeret samtykke til den valgte løsning). Det normale er dog, at resultater fra undersøgelsen som udgangspunkt kun publiceres i anonymiseret form. Med anonymiseret form menes, at navne eller beskrivelser, der kan gøre det let for udenforstående at identificere den pågældende person, er fjernet eller ændret. Hvis undersøgelsens formål tilsiger det, og hvis der foreligger en eksplicit aftale med de berørte individer herom, kan materiale og resultater offentliggøres i ikke-anonymiseret form.

6. Begrænset anvendelse

Data, der indsamles i forbindelse med projekter, må ikke bruges til andet end forskningsformål. Data indsamlet til forskningsformål må ikke bruges til forskningsformål, der går ud over det, som respondenter har givet samtykke til. Skal materiale indsamlet i forbindelse med en forskningsundersøgelse anvendes til undervisningsformål, bør der foreligge en særlig aftale herom.

7. Tilladelse fra datatilsynet

Projekter, der indsamler og registrerer personfølsomme oplysninger, skal i henhold til Persondataloven anmeldes til fakultetet, jvf. krav fra Datatilsynet og fakultetets retningslinjer.